Ramon d'Alòs-Moner, l'arquitecte de la nostra cultura

Bon dia a tothom. Avui us parlaré de la persona que dóna nom a la biblioteca del nostre barri: Ramon d'Alòs-Moner, erudit, bibliotecari i historiador de la cultura.

Com bé sabeu, fa ben poc l'Ajuntament de Barcelona va voler canviar el nom de la nostra biblioteca. Però gràcies a la mobilització veïnal i dels seus descendents vam aconseguir aturar-ho; per respecte a la seva figura, però també per una qüestió de memòria històrica, perquè el nom de la biblioteca es va posar als anys 70, a les acaballes del franquisme, en un moment en el qual la cultura catalana encara era perseguida.

Ramon d'Alòs-Moner no va ser un polític de primera fila, ni un d'aquells personatges que surten a totes les portades. Va ser el que jo anomeno un "arquitecte de la cultura". La seva feina més important va ser a l'Institut d'Estudis Catalans (IEC): primer com a Secretari-Redactor i, més tard, com a Secretari General, càrrec que va mantenir fins la seva mort el 1939. En els seus anys com a Secretari General de l'IEC, Ramon d'Alòs-Moner va gestionar la institució en una època de grans canvis. En aquests temps, per exemple, es va publicar el Diccionari General de la Llengua Catalana de Pompeu Fabra. Ramon d'Alòs-Moner també va ser professor i promotor de l'Escola de Bibliotecàries de la Mancomunitat, que va ser un dels pilars fonamentals en la preservació i engrandiment de la nostra cultura.

I aquí apareix un escenari clau: la Torre Garcini, al Guinardó. Durant la dictadura de Primo de Rivera, en un moment on el catalanisme estava perseguit, la Torre Garcini es va convertir en un autèntic punt de trobada secret per a intel·lectuals. Allà, entre llibres, es reunien les ments més brillants del país per mantenir viva la flama de la cultura catalana quan fora feia fred políticament. Era un refugi d'erudició i resistència.

Però Alòs-Moner no només estava tancat en despatxos. També era un consumat investigador. Va fer la seva tesi doctoral sobre l'obra de Ramon Llull, havia estudiat la figura d'Arnau de Vilanova i tenia gran interès per recuperar el passat medieval català.

Entre 1911 i 1913, va obtenir una beca a l'Escola Espanyola de Roma i es va convertir en un dels millors ambaixadors que hem tingut mai Itàlia. Va ser allà on va descobrir la figura de Dante Alighieri i també on va conèixer a la seva futura esposa, la napolitana Maria Maltese.

Quan tornà a Catalunya va fundar la *Società Nazionale Italiana Dante Alhigieri* i el 1921 va organitzar a Barcelona el sisè centenari de la mort del poeta. Durant anys va col·leccionar nombroses edicions de les obres de Dante i estudis sobre el poeta en diversos idiomes (castellà, català, francès, italià, alemany, danès, japonès, rus, etc.).

Arribem al 1936. Comença la Guerra Civil. Molta gent fuig, però en Ramon d'Alòs-Moner decideix quedar-se. Per què? Perquè algú havia de protegir els llibres. Va romandre a Catalunya malgrat que dos des seus germans van morir assassinats a Moncada a mans dels "incontrolats". Mentre queien les bombes sobre Barcelona, ell anava cada dia a la Biblioteca de Catalunya a comprovar que tot estigués bé. Es va jugar la pell per salvar el patrimoni.

El final de la seva història és trist però molt significatiu. Va morir d'un atac de cor el 1939, just quan les tropes franquistes acabaven d'entrar a Barcelona. Va morir veient com el món que ell havia ajudat a construir s'ensorrava.

Però, per sort, la història és justa. El 2010, la seva família va donar el seu "fabulós tresor" (milers de documents de la Torre Garcini) a la Biblioteca de Catalunya, a la Biblioteca de la Universitat Pompeu Fabra, a l'Arxiu Nacional de Catalunya i a l'Institut d'Estudis Catalans perquè tots els puguem consultar.

Per acabar, m'agradaria dir que Ramon d'Alòs-Moner ens ensenya que la cultura no és només escriure llibres, sinó gestionar-los, guardar-los i defensar-los quan venen mal dades. I quan parlo de cultura, de cultura catalana, no parlo només d'una cultura tancada, sinó d'una cultura oberta al món, multicultural i en català. Per això, la propera vegada que passegeu pel nostre barri i veieu el seu nom a la biblioteca, sabreu que darrere d'aquelles lletres hi ha la vida d'un home que es va dedicar en cos i ànima a salvar la nostra cultura i la nostra memòria.

Moltes gràcies.